

Розділ V Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Злочини, що передбачені розділом ІV Особливої частини КК^[1], посягають на статеву свободу та статеву недоторканість особи (зґвалтування, насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом, примушування до вступу в статевий зв'язок, статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості, і розбещення неповнолітніх).

Зґвалтування (ст. 152 КК). У законі цей злочин визначено як статеві зносини із застосуванням фізичного насильства, погрози його застосування або з використанням безпорадного стану потерпілої особи.

Безпосереднім об'єктом зґвалтування є суспільні відносини, що забезпечують статеву свободу, а якщо потерпіла особа не досягла статевої зрілості або перебувала в стані безпорадності, — її статеву недоторканість. Причому ні моральне обличчя потерпілої особи, ні її антигромадський спосіб життя, ні характер відносин з тим, хто притягується до відповідальності за зґвалтування (подружні стосунки, наявність попереднього добровільного статевого зв'язку тощо), не виключають, за доведеності ознак складу цього злочину, відповідальності за ст. 152 КК.

За змістом ст. 152 КК потерпілим при зґвалтуванні може бути особа як жіночої, так і чоловічої статі. У першому випадку безпосереднім виконавцем злочину повинен бути чоловік, а потерпілою — жінка, у другому, навпаки, виконавець — жінка, а потерпілий — чоловік. Співвиконавцем може бути будь-яка особа.

З об'єктивної сторони зґвалтування полягає у статевих зносинах із застосуванням фізичного насильства, погрози його застосування або з використанням безпорадного стану потерпілої особи. Склад злочину — формальний.

Статеві зносини при зґвалтуванні — це природні статеві зносини між особами різної статі, що відбуваються всупереч волі потерпілої особи. Унаслідок застосування фізичного насильства або погрози ним воля потерпілої особи пригнічується, а при використанні безпорадного стану, коли потерпіла особа не здатна чинити опір, така воля ігнорується. Для відповідальності за ст. 152 КК достатньо, щоб статеві зносини супроводжувалися хоча б одним із зазначених у законі способів: 1) застосуванням фізичного насильства, 2) погрозою застосування такого насильства або 3) використанням безпорадного стану потерпілої особи. Звертаючи увагу на дії, якими супроводжується зґвалтування, Пленум Верховного Суду України в постанові від 30 травня 2008 р. № 5

Розділ V Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

підкреслює: «перелік неправомірних дій, якими обумовлюється факт зґвалтування, є вичерпним»^[2]. Тому одне лише домагання на вступ у статевий зв'язок, наприклад шляхом настирливих пропозицій, не утворює складу цього злочину

[1]

. Не є зґвалтуванням і випадки, коли особа вступає у статевий зв'язок, застосовуючи обман або зловживання довірою (освідчення у коханні, завідомо неправдива обіцянка укласти шлюб, сплатити за сексуальну послугу тощо).

Заманювання потерпілої особи у зручне місце, придбання наркотиків для приведення її у безпорадний стан, створення групи та інше умисне створення умов для вчинення зґвалтування утворюють готування до цього злочину. Дії, безпосередньо спрямовані на вчинення статевого акту, але не доведені до його початку з причин, що не залежать від волі винного, утворюють замах на зґвалтування (наприклад, спроба подолати опір потерпілої особи шляхом застосування фізичного насильства, зв'язування, зривання одягу, погрози негайної фізичної розправи).

З моменту початку статевих зносин зґвалтування вважається закінченим злочином. Для визнання зґвалтування закінченим злочином не має значення, чи закінчила вина особа статевий акт у фізіологічному розумінні. Не є обов'язковими при статевих зносинах дефлорація або еякуляція.

Фізичне насильство як ознака об'єктивної сторони зґвалтування — це фізичне подолання опору, який чинить потерпіла особа, або насильство, застосоване для упередження очікуваного опору, який обумовлений небажанням вступити із гвалтівником у статевий зв'язок. Фізичне насильство має бути здатним перебороти дійсний, а не вигаданий (удаваний) опір потерпілої особи. Злочинець може застосувати фізичну силу, різні предмети або навіть зброю, щоб подолати опір. Він може намагатися зв'язати особу, проти якої здійснює фізичні дії, завдавати по-б'ю, заподіювати тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості, здавлювати горло руками або накинутою на шию петлюю тощо. Рівномірним фізичного насильства Пленум Верховного Суду України вважає також випадки уведення в організм потерпілої особи проти її волі та з метою зґвалтування алкоголю, наркотичних засобів, психотропних, отруйних, сильнодіючих речовин для приведення її у безпорадний стан.

Застосування фізичного насильства і спричинення внаслідок цього певної шкоди здоров'ю потерпілої особи є складовим елементом об'єктивної сторони зґвалтування, що треба враховувати при кваліфікації цього злочину за ст. 152 КК. Так, заподіяння потерпілій особі при зґвалтуванні чи замаху на його вчинення умисного легкого тілесного ушкодження охоплюється відповідною частиною ст. 152 КК і додаткової кваліфікації за ст. 125 КК не потребує. Що стосується поєднання зґвалтування із заподіянням потерпілій особі умисного середньої тяжкості тілесного ушкодження, то такі випадки Пленум Верховного Суду України рекомендує кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених відповідною частиною ст. 122 КК та відповідною частиною ст. 152 КК (абз. 2 п. 3 зазначеної постанови).

Зґвалтування може супроводжуватися спричиненням потерпілій особі також тяжких тілесних ушкоджень. Залежно від їх виду дії гвалтівника кваліфікуються по-різному. Так, якщо при зґвалтуванні було нанесено тяжкі тілесні ушкодження, що спричинили наслідки, зазначені в ст. 121 КК, то його дії кваліфікуються за ч. 4 ст. 152 КК за ознакою спричинення особливо тяжких наслідків. Якщо дії гвалтівника були поєднані із заподіянням потерпілій особі тілесного ушкодження, визнаного тяжким лише за ознакою небезпечності для життя в момент його заподіяння, то зґвалтування не вважається таким, що спричинило особливо тяжкі наслідки. Такі дії підлягають кваліфікації за сукупністю злочинів, передбачених відповідними частинами статей 121 і 152 КК. Заподіяння при зґвалтуванні тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілої особи, слід розглядати як настання особливо тяжких наслідків, передбачених ч. 4 ст. 152 КК, і тому додатково кваліфікація за ч. 2 ст. 121 КК у таких випадках не потрібна.

Дії гвалтівника, який в процесі зґвалтування чи одразу ж після нього вчинив умисне вбивство потерпілої особи, потрібно кваліфікувати за сукупністю злочинів: за п. 10 ч. 2 ст. 115 та за ч. 4 ст. 152 КК, як такі, що спричинили особливо тяжкі наслідки.

Якщо при зґвалтуванні чи замаху на цей злочин смерть потерпілої особи настає внаслідок її власних дій (наприклад, особа вистрибула з вікна багатоповерхового будинку або із транспортного засобу під час руху останнього й одержала смертельні ушкодження), дії гвалтівника охоплюються ч. 4 ст.

152 КК і додаткової кваліфікації за ст. 119 КК не потребують.

Погроза застосуванням фізичного насильства як спосіб вчинення діяння являє собою різного роду залучування, які адресовані потерпілій особі стосовно застосування до неї і (або) до іншої людини, доля якої цій особі не байдужа (родича, близької особи), для того щоб подолати чи упередити її опір.

Розділ V Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Наприклад, звернення до жінки з вимогою вступити в статевий зв'язок, що супроводжується погрозою вбити маленьку дитину, яка знаходиться поруч з нею. Таке залякування може полягати у висловлюваннях, жестах, демонстрації зброї або предметів, що можуть бути використані для нанесення тілесних ушкоджень, або таких, що імітують зброю, які потерпіла особа сприймає за справжню зброю, чи інших дій.

У статті 152 КК при окресленні зґвалтування погрозою застосування фізичного насильства поставлено в один ряд із застосуванням фізичного насильства, отже, ця погроза за своєю небезпечністю визнається законодавцем як рівнозначна фізичному насильству. Погроза застосуванням фізичного насильства повинна бути безпосередньою, сприйматися потерпілою особою як реальна, у неї має скластися враження, що у разі протидії гвалтівнику або невиконання його вимог погроза буде негайно реалізована. Цей характер погрози і можливість її негайного виконання ставлять потерпілу особу в безвихідь, змушують поступитися загрозовим вимогам гвалтівника. Унаслідок такого насильства воля потерпілої особи практично паралізується. Звертаючи увагу на цю обставину, Пленум Верховного Суду України зазначає, що погроза може сприйматися як реальна, виходячи з часу, місця та обставин, що склалися: оточення групою осіб, глухе і безлюдне місце, нічний час, зухвале, грубе і настирливе домагання вступити в статеві зносини тощо.

Відповідальність за ст. 152 КК настає незалежно від того, чи мав гвалтівник намір дійсно реалізувати погрозу або розраховував лише таким чином вплинути на потерпілу особу, щоб паралізувати її волю, упередити можливий опір та вступити у статевий зв'язок.

Інші види погроз, зміст яких не передбачав застосування фізичного насильства до потерпілої особи чи іншої людини (наприклад, погроза знищити або пошкодити майно потерпілої особи чи близьких їй осіб, родичів, розголошити відомості, що ганьблять їх честь і гідність), не дають підстав розглядати вчинені з використанням таких погроз статеві зносини як зґвалтування (абз. 3 п. 4 зазначеної постанови).

Погроза вчинити вбивство, яка була виконана з метою подолання чи упередження опору потерпілої особи, охоплюється диспозицією ст. 152 КК і не потребує додаткової кваліфікації за ст. 129 КК.

Звертаючи увагу на вчинення зґвалтування з використанням безпорадного стану потерпілої особи, Пленум Верховного Суду України зазначає: «Стан потерпілої особи слід визнавати безпорадним, коли вона внаслідок малолітнього чи похилого віку, фізичних вад, розладу психічної діяльності, хворобливого або неприємного стану, або з інших причин не могла розуміти характеру та значення вчинюваних з нею дій або не могла чинити опір» (абз. 1 п. 5 зазначеної постанови).

Розрізняють два види безпорадного стану: 1) психічну безпорадність і 2) фізичну безпорадність.

У разі психічної безпорадності потерпіла особа не усвідомлює характер і значення вчинюваних з нею дій. Про психічну безпорадність свідчать:

а) психічна хвороба, за наявності якої потерпіла особа не усвідомлює свої дії (бездіяльність) і (або) не може керувати ними;

б) неприємний стан (неприємність, що виникла, наприклад, унаслідок хвороби);

Розділ V Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

в) малоліття потерпілої особи.

При фізичній безпорадності потерпіла особа усвідомлює характер та значення вчинюваних з нею дій, але не може чинити опір гвалтівнику. Такий стан може бути викликаний фізичними вадами потерпілої особи (наприклад, відсутність рук, ніг, сліпота і т. ін.), її похилим віком або хворобою, що не є психічною, наприклад пов'язаною з високою температурою, виснаженістю організму, перенесеною операцією тощо.

При зґвалтуванні з використанням фізичної безпорадності потерпілої особи опір останньої відсутній. Відсутність опору має бути наслідком об'єктивних причин, які використовуються гвалтівником, а не згоди особи на статеві зносини. У тих випадках, коли особа, незважаючи на важкий фізичний стан, здатна чинити опір і чинить його, дії гвалтівника кваліфікуються як вчинені із використанням насильства.

Особливу увагу слід приділити оцінці випадків безпорадного стану, який може виникнути внаслідок сп'яніння або дії на організм людини певних речовин. Звертаючи увагу на такі випадки, Пленум Верховного Суду України в абз. 2 п. 5 зазначає: «Вирішуючи питання про те, чи є стан потерпілої особи безпорадним внаслідок алкогольного, наркотичного сп'яніння або дії на її організм отруйних, токсичних та інших сильнодіючих речовин, судам слід виходити з того, що безпорадним у цих випадках можна визнати лише такий стан, який позбавляв потерпілу особу можливості розуміти характер і значення вчинюваних з нею дій або чинити винній особі опір. При цьому не має значення, чи винна особа привела потерпілу особу у такий стан (наприклад, дала наркотик, снодійне, напоїв алкогольними напоями тощо), чи остання перебувала у безпорадному стані незалежно від дій винної особи».

Суб'єктивна сторона. Віна — прямий умисел. Суб'єкт злочину усвідомлює, що застосовує насильство, погрозу або використовує безпорадний стан потерпілої особи для вступу з нею в статеві зносини, і бажає цього. Мотивом зґвалтування є переважно прагнення задоволювати статеву пристрасть⁴.

Суб'єкт зґвалтування. Безпорадним фізичним виконавцем злочину може бути будь-яка особа (як чоловік, так і жінка), протилежною до потерпілої особи статі і яка досягла 14-річного віку.

За своєю об'єктивною стороною зґвалтування — це злочин, що має складне дієння, тому його виконавцем (співвиконавцем) визнається і той, хто застосує до потерпілої особи фізичне або прямих насильство з метою примусити її вступити у статеві зносини з безпорадним насильником. У таких випадках стаття виконавця злочину (якщо потерпілої особи) значення не має.

У частині 2 ст. 152 КК передбачена відповідальність за зґвалтування, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених статтями 153-155 КК.

Зґвалтування вважається повторним, якщо йому передувало вчинення щодо ж особи дії, яка вказана в частині 1-4 ст. 152 КК. Для визнання зґвалтування повторним на нього значення стає вчинення винною особою злочинів, вчинення їх одноособово чи у співучасті, наявність чи відсутність факту засудження винної особи за раніше вчинений злочин (злочини). Однак повторності виключається, якщо за раніше вчинений злочин було здійснено від кримінальної відповідальності, або якщо судимість за раніше вчинений злочин було погашено чи знято у встановленому законом порядку, або якщо на момент вчинення нового злочину минули строки давності притягнення до кримінальної відповідальності за раніше вчинений злочин. Як характеризує цю сторону, Пленум Верховного Суду України звернувши увагу на випадки кваліфікації зґвалтувань, вчинених повторно. У пункті 6 його постанови зазначено, що відповідно до вимог ст. 33 Загальної частини КК при вчиненні двох або більше зґвалтувань, відповідальність за які передбачена різними частинами ст. 152 КК, дії винної особи не можуть кваліфікуватися за сукупністю вчинених злочинів. Ця норма застосовується і тоді, коли перший злочин було вчинено без обтяжуючих обставин, а другий кваліфікується за ч. 2 ст. 152 КК за ознакою його повторності. Також же чиним слід кваліфікувати і дії винної особи, якщо вчинені нею злочини мали різні статті, а також коли один із злочинів вона вчинила одноособово чи не виконавцем (співвиконавцем), а при вчиненні іншого була організатором, підбурювачем або пособником.

Повторність може мати місце, коли потерпілим (у кожному випадку зґвалтування) є різні особи чи одна й та сама. Разом із тим ознака повторності виключається, якщо при вчиненні одного зґвалтування винна особа вступила в статево зносини з іншою потерпілою особою в статеві зносини два або більше разів, тобто за наявності ознак продовжуваного зґвалтування. В останньому випадку потерпіла особа продовжує перебувати під впливом пошлюбної або фізичної дії, її воля пригнічена ще до перших статевих зносин.

Розділ V Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Зґвалтування, вчинене особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених статтями 153-155 КК, є спеціальним видом посягності та окремою обставиною, що обтяжує кримінальну відповідальність.

У разі вчинення зґвалтування особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених статтями 153-155 КК, за який вона не була засуджена, їй дії треба кваліфікувати за сукупністю злочинів: за ч. 2 (або частинами 3 чи 4, якщо є інші більш небезпечні обтяжуючі обставини) ст. 152 та відповідною частиною статей 153, 154 або 155 КК.

У частині 3 ст. 152 КК передбачена відповідальність за зґвалтування, вчинене групою осіб, або зґвалтування неповнолітньої чи малолітньої.

Вчинення зґвалтування групою осіб передбачає вчинення злочину кількома виконавцями (двома або більше), які досягли 14 років, та участі декількох осіб у вчиненні злочину. При цьому попередня змова між учасниками зґвалтування не є обов'язковою. Як було зазначено, виконавці зґвалтування є як особи, що безпосередньо здійснили статевий акт з потерпілою особою, так і ті, що застосували фізичне насильство або погрози, тобто є співвиконавцями. Дії останніх слід кваліфікувати також за ч. 3 ст. 152 КК за обставиною, що обтяжує відповідальність, — «вчинено групою осіб», без посилаючись на ст. 27 КК.

Групою зґвалтування можна вважати групу осіб, так і складу декількох потерпілих осіб. Проте саме визначається зґвалтування, коли вчиняє, діючи узгоджено і застосовуючи фізичне насильство або погрози стосовно кількох потерпілих, потім вчиняють статевий акт кожний з окремо з них.

У разі, коли із групи осіб, які вчинили зґвалтування, лише одна особа має необхідні для кримінальної відповідальності ознаки суб'єкта злочину, в разі такої особи відповідальність або у зв'язку з недоси- ренням віку, з якого може настати кримінальна відповідальність, не можуть бути суб'єктами злочину, дії вчиненої особи, яка за таких обставин притягується до кримінальної відповідальності, не можна розглядати як вчинення злочину групою осіб (абз.

5 п. 9 зазначеної постанови).

Зґвалтування неповнолітньої особи має місце тоді, коли вона вчиняється щодо потерпілої осіб у віці від 14 до 18 років. Для відповідальності необхідно встановити, що гвалтування достовірно знає або припускає, що вчинено неповнолітній статевий акт з неповнолітньою особою, або повинен був їм це уявляти. Якщо ж вчинено у вчиненому зґвалтуванні сумішно поєдналися щодо фактичного віку потерпілої особи, тоді за всіма обставинами справи вважає, що вона досягла повноліття, то він не може бути притягнений за ч. 3 ст. 152 КК на підставі цієї обтяжуючої обставини.

У частині 4 ст. 152 КК передбачена відповідальність за зґвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки, а також зґвалтування малолітньої чи малолітньої.

Особливо тяжкими наслідками можуть бути визнані, зокрема: смерть або самогубство потерпілої особи, втрата нею будь-якого органу чи втра- та органів його функцій, повільна хвороба або інший розлад здоров'я, пошкодження з статкою втратою правоздатності не менше ніж на одну третину, непоправні зважені обличчя, переривання вагітності чи втрата репродуктивної функції, а так само зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншою нашкодженою інфекційною хворобою, що є небезпечною для життя людини, які стали наслідком зґвалтування. Також чинно, особливо тяжкими наслідками визнаються лише ті, які заподіяно потерпілій особі реальною шкоду. Спиринення із тяжких тілесних ушкоджень, лише небезпечним для життя, не належить, як вже зазначалося, до особливо тяжких наслідків зґвалтування, оскільки від ними розуміється не будь-яке зґвалтування, що відражені особливо небезпечним характером, а саме, внаслідок якого настали виняткові для людини за своєю тяжкістю наслідки. Тому не становить особливо тяжких наслідків вагітність потерпілої, а також втрата нею нездатності (депривація).

Для відповідальності за зґвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки, необхідне встановлення причинного зв'язку між зґвалтуванням і цими наслідками. Відсутність такого причинного зв'язку виключає можливість кваліфікації зґвалтування за ч. 4 ст. 152 КК. Із суб'єктивної сторони відповідальність за спричинення особливо тяжких наслідків настає ж тоді, коли особа перерахувала можливість їх настання, так і тоді, коли вона хоч і не передбачала, але повинна була і могла передбачити настання таких наслідків.

Розділ V Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Знакучення малолітньої або малолітнього, про яке вказано у ч. 4 ст. 152 КК, передбачено, що потерпілою особою не вважається 14 років. Таке згадування підказує ч. 4 ст. 152 КК лише за умови, що винна особа достовірно знала або припускала, що потерпілою особою не досягла 14 років, або повинна була і могла це усвідомити.

Насильницьке задоволення статевої пристрасті **непродорожним способом (ст. 153 КК)** має ознаки злочину, якщо воно вчиняється із застосуванням фізичного насильства, погрози його застосування або з використанням безпорадного стану потерпілої особи.

Потерпілим від злочину може бути особа як жіночої, так і чоловічої статі.

З об'єктивної сторони задоволення статевої пристрасті **непродорожним способом** може бути у вигляді: 1) **непродорожного зв'язу** чоловіка із жінкою (зносими речовинами або речовинами); 2) **мужолоцтва**, тобто нападів на чи інших випадків чоловічого гомосексуального (наприклад, органічного) контакту чоловіка з чоловіком — речовинами; 3) **насилства**, тобто зносини жінки з жінкою; 4) інших дій, спрямованих на задоволення статевої пристрасті.

Значення статей за яких ч. 4 ст. 153 КК, спрямовані на задоволення статевої пристрасті, мають супроводжуватися фізичним насильством або погрозою його застосування, або використанням безпорадного стану потерпілої особи. Зміст цих ознак аналогічний із відповідними ознаками згадування.

Добровільна згода особи на здійснення з нею дій, описаних у ст. 153 КК, виключає кримінальну відповідальність. Однак, якщо таку добровільну згоду дала потерпілою особою, яка не досягла 16 років, особою, яка вчинила таку згоду, вчинення кваліфікується за ст. 159 КК. Так само кваліфікується добровільне мужолоцтво міжнародної особи з партнером, який не досяг 16 років.

Із суб'єктивної сторони цей злочин вчиняється лише з прямим умислом.

Суб'єкт злочину — особа як чоловічої, так і жіночої статі, яка досягла 14 років, залежно від характеру вчиненого дій. Так, наприклад, при мужолоцтві — це чоловік, при любистві — жінка, а в інших випадках можуть бути як жінка, так і чоловік. Опановування цього злочину може бути будь-якою особою незалежно від виду її сексуального характеру.

У частині 2 ст. 153 КК встановлена відповідальність за цей злочин, якщо він вчинений: 1) повторно або 2) групою осіб, або 3) особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених статтями 152 чи 154 КК, або 4) особою неповнолітньою чи неповнолітньою.

Частина 3 ст. 153 КК передбачає такі обставини, що особливо обтяжують кримінальну відповідальність за цей злочин: 1) вчинення дій щодо малолітньої чи малолітнього; 2) спрямованість злочину на членів сім'ї потерпілого.

Розділ V Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Характеристика обставин, вказаних у частині 2 і 3 цієї статті, аналогічна таким самим обставинам при зґвалтуванні.

Примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154 КК). По-перше особою від цього злочину може бути як жінка, так і чоловік, що перебувають у матеріальній або службовій залежності від вчинної особи. Потерпілими можуть бути і неповнолітні особи.

Матеріальна залежність потерпілої особи має місце, зокрема, тоді, коли вона перебуває на повному або частковому утриманні вчинної особи, проживає на її житловій площі, а також тоді, коли вчинна особа своєю дією чи бездіяльністю створює певні обмеження матеріального становища потерпілої особи. Службова залежність має місце, коли жінка або чоловік обіймає посаду, згідно з якою вона підлягає особі, яка застосовує

примушування, або підпадає під контроль дії такої особи, або інтереси потерпілої особи залежать від службового становища вчинної особи.

З об'єктивної сторони зазначений злочин є примушуванням жінки чи чоловіка до вступу в статевий зв'язок природним або неперродним способом. Таким зв'язком може бути природний статевий акт, акт мужкопозива або лесбівства, на який відкладено до умови вчинної особи має погодитися потерпіла особа внаслідок примушування. Під примушуванням розуміють протиправний вплив на жінку чи чоловіка з тим, щоб примусити її (його) вступити

власної волі вступити в природний або неперродний статевий зв'язок. Ць, наприклад, погроза позбавленням матеріальної допомоги або надбавки за працю, можливістю користуватися житловим площею, звільненням, переведенням на вищу-чоловічу роботу тощо. Може мати місце примушування як до одностороннього зв'язку, так і до неодностороннього статевих зв'язку або до одностороннього статевих зв'язку. Примушування може бути спрямоване на те, щоб стигли іншу

особу до статевих зв'язку як з тим, хто примушує, так і з іншою особою, на користь якої діє вчинна особа.

Злочин вважається закінченим з моменту примушування чоловіка або жінки до вступу в статевий зв'язок природним або неперродним способом.

Суб'єктивна сторона. Вина — прямий умисел. Крім того, особа, здійснюючи примушування, має спеціальну мету — вступ з нею або іншою особою у статевий зв'язок залежної від неї особи.

Суб'єкт злочину спеціальний — це особа як чоловічої, так і жіночої статі, яка досягла 16 років і щодо якої потерпіла особа є матеріально-но або службово залежною.

Частина 2 ст. 154 КК передбачає примушування до вступу у статевий зв'язок, подане з погрозою: 1) зазначена, пошкодження або втрати майна потерпілої (потерпілого) чи її (його) близьких родичів або 2) розголошення відомостей, що ганьбять її (його) чи близьких родичів.

Статева зносина з особою, яка не досягла статевої зрілості (ст. 155 КК). Потерпілим може бути особа жіночої або чоловічої статі, яка не досягла статевої зрілості. Таким чином вважається особа, яка не досягла 14 років. Статева зрілість — це такий фізіологічний стан організму людини, який характеризується здатністю до повного виконання статевих функцій. Питання щодо досягнення статевої зрілості у віці з 14 років і до шлюбного віку

вирішується в кожному випадку за допомогою судово-медичної експертизи. Згідно зі ст. 22 Сімейного кодексу України шлюбний вік для жінки встановлено у 17, а для чоловіка — у 18 років. Якщо особа досягла шлюбного віку, то зобов'язані з нею статеві зносина не тягнуть за собою кримінальної відповідальності.

Розділ V Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Об'єктивна сторона злочину полягає у добровільній природі статевої зносини чоловіка або жінки з особою протилежної статі, яка не досягла статевої зрілості. Добровільними визнаються такі статеві зносини, які здійснюються без застосування фізичного насильства, погрози застосування такого насильства або використання безпорадного стану потерпілої особи.

Із суб'єктивної сторони злочин характеризується прямим умислом щодо дії. Для відповідальності за ст. 155 КК необхідно також встановити, що винна особа достовірно знала або припускала, що потерпіла особа не досягла статевої зрілості, або повинна була і могла це усвідомити.

Суб'єкт злочину — особа як чоловічої, так і жіночої статі, яка виповнилася 16 років.

У частині 2 ст. 155 КК встановлена відповідальність за ті самі дії, вчинені: 1) батьком, матір'ю, вітчиму, мачухою, опікуном чи піклувальником, особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання по-терпілого або піклування про нього, або 2) якщо вони спричинили безпечність чи інші такі наслідки (наприклад, самогубство потерпілої особи, тяжку хворобу тощо).

Розбачення неповнолітньої (ст. 156 КК). Потерпілим від даного злочину можуть бути особи як чоловічої, так і жіночої статі, які не виповнилося 16 років. Для відповідальності за цей злочин не має значення, чи досягла потерпіла особа статевої зрілості і чи давала вона згоду на вчинення щодо неї розпусних дій. Попереднє повідомлення по-терпілої особі (зокрема, її попереднє статево-життєве) на кваліфікацію дій винної особи за ст. 156 КК не впливає.

Об'єктивна сторона цього злочину полягає у вчиненні розпусних дій щодо особи, яка не досягла 16-річного віку. Розпусні дії мають сексуальний характер і спрямовані на задоволення винною особою статевої пристрасті або на збудження у потерпілої особи статевого інстинкту. Розпусні дії можуть бути як фізичними (наприклад, непристойні дотримання до статевих органів, які викликають статево-збудження, навіяння статево-збочення тощо), так і

інтелектуальними (наприклад, цинічні розмови з потерпілою особою на сексуальні теми, ознайомлення дитини із порнографічними зображеннями, відеофільми тощо).

За конструкцією об'єктивної сторони розбачення неповнолітньої є злочином з формальним складом, тому він кваліфікується зазначенням з моменту вчинення розпусних дій.

Суб'єктивна сторона. Прямий умисел стосовно вчинення розпусних дій. Щодо віку потерпілої особи, то винна особа може достовірно знати або припускати, що така особа не досягла 16 років, або повинна була і могла це усвідомити.

Суб'єктом злочину може бути особа як чоловічої, так і жіночої статі, яка досягла 16 років.

У частині 2 ст. 156 КК встановлена відповідальність за наявності таких обставин, що обтяжують відповідальність: 1) вчинення розпусних дій щодо малолітньої особи або 2) якщо такі дії вчинені батьком, матір'ю, вітчиму, мачухою, опікуном чи піклувальником, особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого або піклування про нього.

Контрольні запитання

1. Як визначено в КК зґвалтування?

2. З якою дією воля подавляється статеві зносини при зґвалтуванні?

3. У чому полягає використання безпорадного стану потерпілої особи при зґвалтуванні?

4. Як можуть бути вчинені насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом?

5. Як визначено в КК примушення до вступу в статевий зґхлок?

6. Як співрозуміти матеріальну та службову залежність у ст. 154 КК?

7. Як особа визнається такою, що не досягла статевої зрілості?

8. Яким чином можуть бути вчинені розпори дб за ст. 156 КК?

Публікація є авторською власністю та захищена законами про авторське право. Будь-яке використання без дозволу видавця забороняється. © 2008, 1978, 1976, 1974, 1972, 1970, 1968, 1966, 1964, 1962, 1960, 1958, 1956, 1954, 1952, 1950, 1948, 1946, 1944, 1942, 1940, 1938, 1936, 1934, 1932, 1930, 1928, 1926, 1924, 1922, 1920, 1918, 1916, 1914, 1912, 1910, 1908, 1906, 1904, 1902, 1900, 1898, 1896, 1894, 1892, 1890, 1888, 1886, 1884, 1882, 1880, 1878, 1876, 1874, 1872, 1870, 1868, 1866, 1864, 1862, 1860, 1858, 1856, 1854, 1852, 1850, 1848, 1846, 1844, 1842, 1840, 1838, 1836, 1834, 1832, 1830, 1828, 1826, 1824, 1822, 1820, 1818, 1816, 1814, 1812, 1810, 1808, 1806, 1804, 1802, 1800, 1798, 1796, 1794, 1792, 1790, 1788, 1786, 1784, 1782, 1780, 1778, 1776, 1774, 1772, 1770, 1768, 1766, 1764, 1762, 1760, 1758, 1756, 1754, 1752, 1750, 1748, 1746, 1744, 1742, 1740, 1738, 1736, 1734, 1732, 1730, 1728, 1726, 1724, 1722, 1720, 1718, 1716, 1714, 1712, 1710, 1708, 1706, 1704, 1702, 1700, 1698, 1696, 1694, 1692, 1690, 1688, 1686, 1684, 1682, 1680, 1678, 1676, 1674, 1672, 1670, 1668, 1666, 1664, 1662, 1660, 1658, 1656, 1654, 1652, 1650, 1648, 1646, 1644, 1642, 1640, 1638, 1636, 1634, 1632, 1630, 1628, 1626, 1624, 1622, 1620, 1618, 1616, 1614, 1612, 1610, 1608, 1606, 1604, 1602, 1600, 1598, 1596, 1594, 1592, 1590, 1588, 1586, 1584, 1582, 1580, 1578, 1576, 1574, 1572, 1570, 1568, 1566, 1564, 1562, 1560, 1558, 1556, 1554, 1552, 1550, 1548, 1546, 1544, 1542, 1540, 1538, 1536, 1534, 1532, 1530, 1528, 1526, 1524, 1522, 1520, 1518, 1516, 1514, 1512, 1510, 1508, 1506, 1504, 1502, 1500, 1498, 1496, 1494, 1492, 1490, 1488, 1486, 1484, 1482, 1480, 1478, 1476, 1474, 1472, 1470, 1468, 1466, 1464, 1462, 1460, 1458, 1456, 1454, 1452, 1450, 1448, 1446, 1444, 1442, 1440, 1438, 1436, 1434, 1432, 1430, 1428, 1426, 1424, 1422, 1420, 1418, 1416, 1414, 1412, 1410, 1408, 1406, 1404, 1402, 1400, 1398, 1396, 1394, 1392, 1390, 1388, 1386, 1384, 1382, 1380, 1378, 1376, 1374, 1372, 1370, 1368, 1366, 1364, 1362, 1360, 1358, 1356, 1354, 1352, 1350, 1348, 1346, 1344, 1342, 1340, 1338, 1336, 1334, 1332, 1330, 1328, 1326, 1324, 1322, 1320, 1318, 1316, 1314, 1312, 1310, 1308, 1306, 1304, 1302, 1300, 1298, 1296, 1294, 1292, 1290, 1288, 1286, 1284, 1282, 1280, 1278, 1276, 1274, 1272, 1270, 1268, 1266, 1264, 1262, 1260, 1258, 1256, 1254, 1252, 1250, 1248, 1246, 1244, 1242, 1240, 1238, 1236, 1234, 1232, 1230, 1228, 1226, 1224, 1222, 1220, 1218, 1216, 1214, 1212, 1210, 1208, 1206, 1204, 1202, 1200, 1198, 1196, 1194, 1192, 1190, 1188, 1186, 1184, 1182, 1180, 1178, 1176, 1174, 1172, 1170, 1168, 1166, 1164, 1162, 1160, 1158, 1156, 1154, 1152, 1150, 1148, 1146, 1144, 1142, 1140, 1138, 1136, 1134, 1132, 1130, 1128, 1126, 1124, 1122, 1120, 1118, 1116, 1114, 1112, 1110, 1108, 1106, 1104, 1102, 1100, 1098, 1096, 1094, 1092, 1090, 1088, 1086, 1084, 1082, 1080, 1078, 1076, 1074, 1072, 1070, 1068, 1066, 1064, 1062, 1060, 1058, 1056, 1054, 1052, 1050, 1048, 1046, 1044, 1042, 1040, 1038, 1036, 1034, 1032, 1030, 1028, 1026, 1024, 1022, 1020, 1018, 1016, 1014, 1012, 1010, 1008, 1006, 1004, 1002, 1000, 998, 996, 994, 992, 990, 988, 986, 984, 982, 980, 978, 976, 974, 972, 970, 968, 966, 964, 962, 960, 958, 956, 954, 952, 950, 948, 946, 944, 942, 940, 938, 936, 934, 932, 930, 928, 926, 924, 922, 920, 918, 916, 914, 912, 910, 908, 906, 904, 902, 900, 898, 896, 894, 892, 890, 888, 886, 884, 882, 880, 878, 876, 874, 872, 870, 868, 866, 864, 862, 860, 858, 856, 854, 852, 850, 848, 846, 844, 842, 840, 838, 836, 834, 832, 830, 828, 826, 824, 822, 820, 818, 816, 814, 812, 810, 808, 806, 804, 802, 800, 798, 796, 794, 792, 790, 788, 786, 784, 782, 780, 778, 776, 774, 772, 770, 768, 766, 764, 762, 760, 758, 756, 754, 752, 750, 748, 746, 744, 742, 740, 738, 736, 734, 732, 730, 728, 726, 724, 722, 720, 718, 716, 714, 712, 710, 708, 706, 704, 702, 700, 698, 696, 694, 692, 690, 688, 686, 684, 682, 680, 678, 676, 674, 672, 670, 668, 666, 664, 662, 660, 658, 656, 654, 652, 650, 648, 646, 644, 642, 640, 638, 636, 634, 632, 630, 628, 626, 624, 622, 620, 618, 616, 614, 612, 610, 608, 606, 604, 602, 600, 598, 596, 594, 592, 590, 588, 586, 584, 582, 580, 578, 576, 574, 572, 570, 568, 566, 564, 562, 560, 558, 556, 554, 552, 550, 548, 546, 544, 542, 540, 538, 536, 534, 532, 530, 528, 526, 524, 522, 520, 518, 516, 514, 512, 510, 508, 506, 504, 502, 500, 498, 496, 494, 492, 490, 488, 486, 484, 482, 480, 478, 476, 474, 472, 470, 468, 466, 464, 462, 460, 458, 456, 454, 452, 450, 448, 446, 444, 442, 440, 438, 436, 434, 432, 430, 428, 426, 424, 422, 420, 418, 416, 414, 412, 410, 408, 406, 404, 402, 400, 398, 396, 394, 392, 390, 388, 386, 384, 382, 380, 378, 376, 374, 372, 370, 368, 366, 364, 362, 360, 358, 356, 354, 352, 350, 348, 346, 344, 342, 340, 338, 336, 334, 332, 330, 328, 326, 324, 322, 320, 318, 316, 314, 312, 310, 308, 306, 304, 302, 300, 298, 296, 294, 292, 290, 288, 286, 284, 282, 280, 278, 276, 274, 272, 270, 268, 266, 264, 262, 260, 258, 256, 254, 252, 250, 248, 246, 244, 242, 240, 238, 236, 234, 232, 230, 228, 226, 224, 222, 220, 218, 216, 214, 212, 210, 208, 206, 204, 202, 200, 198, 196, 194, 192, 190, 188, 186, 184, 182, 180, 178, 176, 174, 172, 170, 168, 166, 164, 162, 160, 158, 156, 154, 152, 150, 148, 146, 144, 142, 140, 138, 136, 134, 132, 130, 128, 126, 124, 122, 120, 118, 116, 114, 112, 110, 108, 106, 104, 102, 100, 98, 96, 94, 92, 90, 88, 86, 84, 82, 80, 78, 76, 74, 72, 70, 68, 66, 64, 62, 60, 58, 56, 54, 52, 50, 48, 46, 44, 42, 40, 38, 36, 34, 32, 30, 28, 26, 24, 22, 20, 18, 16, 14, 12, 10, 8, 6, 4, 2, 0.

Текст захищений авторським правом.
